

Beynəlxalq jurnalda görkəmli akademik Cəlal Əliyevin xatirəsinə həsr edilən məqalə çap olunub

Bu yaxınlarda Beynəlxalq Fotosintez Cəmiyyətinin rəsmi nəşri olan "Phyosynthesis Research" jurnalında akademik Cəlal Əliyevin xatirəsinə həsr edilən "Böyük alim, böyük müəllim, böyük şəxsiyyət" sərlövhəli məqalə çap olunub. Məqalənin müəllifləri alimin tələbələri, Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının (AMEA) Molekulyar Biologiya və Biotexnologiyalar İnstitutunun direktoru, akademik İradə Hüseynova, professor Süleyman Allahverdiyev və Beynəlxalq Fotosintez Cəmiyyətinin nümayəndəsi, fotosintez sahəsində çox nüfuzlu alim professor Qovincidir.

İnstitutdan AZƏRTAC-a bildiriblər ki, məqalədə akademik Cəlal Əliyevin dövrümüzün görkəmli biolog alimi, böyük müəllim və böyük şəxsiyyət olması əksini tapıb. Müəlliflər fikirlərini alimin "Elm - həqiqətdir!" kəlamı ilə başlayıb, onun keçdiyi həyat və yaradıcılıq yolunu ətraflı işıqlandırılıblar. Cəlal Əliyevin beş min illik tarixi olan qədim Naxçıvan şəhərində Azərbaycan cəmiyyətinə, elm və mədəniyyətinə böyük şəxsiyyətlər bəxş etmiş Əliyevlər ailəsində dünyaya gəlməsi, ilkin təhsil aldığı məktəb dövrü və universitet illəri barədə məlumat verilir, akademik Müzəffər Abutalıbovun laboratoriyasında aspirantura dövrü nəzərdən keçirilir. 1954-cü ildə ilk əmək fəaliyyətinə başladığı Elmi Tədqiqat Əkinçilik İnstitutunda Bitki fiziologiyası və biotexnologiyası şöbəsinin müdiri səviyyəsində yüksəlməsi, namizədlik və doktorluq dissertasiyalarının müdafiələri və 1971-ci ildən etibarən Azərbaycan Elmlər Akademiyasının Botanika İnstitutunda elmi-tədqiqat qrupu ya-

Fig. 1. A 2012 portrait of Jafar Əliyev. Photo provided by İradə Hüseynova.

was equally prominent. Jafar Əliyev was an academician of the Azerbaijan National Academy of Sciences (ANAS), a professor and scientist, as well as a public figure. Jafar Əliyev, a famous person whose 25th anniversary we celebrate. Jafar Əliyev, an accomplished and corresponding member of the ANAS, and state Kəlim Əliyev, a well-known chemist, and an academician of the ANAS.

Figure 1 shows a 2012 portrait of Jafar Əliyev. He was born on June 10, 1920, in Nakhchivan, a city with a 5000-year-old history. After receiving primary school education, he graduated in 1939, from the Faculty of Natural Sciences of Nakhchivan Pedagogical College. In June 1946, he went by train to Baku, the capital city of Azerbaijan for further studies. There, he attended the Azerbaijan State Higher School University, at a student he worked in a laboratory assistant in the Department of Plant Physiology. In 1951, he graduated from the Biological Faculty of Azerbaijan State University, receiving a diploma with honors.

During 1951-1954, Jafar was a graduate student in the Plant Physiology Laboratory of the Azerbaijan Academy of Sciences, working under the supervision of academician Kəlim Əliyev, who had many graduate students and scientific personnel. Jafar's PhD thesis, in 1955, was on "The effects of microelements on the growth and production of wheat".

Academic career

Young Jafar entered the world of photosynthesis research and, in 1957, received a "Doctor of Biological Sciences" degree with a thesis on "Photosynthetic activity, nutrient movement and production of plants".

In the 1950s, Jafar Əliyev was a group leader in the Institute of Botany. In 1974, he created a group before the Laboratory of Molecular Biology of the Azerbaijan National Academy of Sciences. In 1980, a Laboratory of Molecular Genetic Basis of Production Processes was created, which at the end of 1988 became a full-fledged department by the same name. In 2010, this department became the Department of Fundamental Problems of Biological Productivity. Currently, Jafar Əliyev's laboratory is located in the new Institute of Molecular Biology and Biotechnology. ANAS created in 2011, on the basis of the earlier department. In addition, Professor Jafar Əliyev served as the Head of the Department of Plant Physiology and Biotechnology of the Azerbaijan National Academy of Sciences, as well as the Head of the Department of Fundamental Problems of Biological Productivity of the Institute of Botany.

Jafar was much loved and respected by students and staff throughout Azerbaijan. He had been a long-time member of the Azerbaijan Academy of Sciences, had served as Academician-Secretary in the Department of Botany, and had been a member of the Presidium of the National Academy of Sciences of Azerbaijan.

Research

Professor Jafar A. Əliyev was deeply involved in scientific research on several aspects of photosynthesis for 50 years, he focused mainly on an important crop - wheat. His research was organized in an approach, involving physiological, biochemical, and molecular-genetic basis of plant productivity. Further, it dealt with production theory and organizational management of photosynthesis at the molecular level to the whole plant. Under Jafar's leadership, the main principles determining productivity and biological capacity of an "ideal" crop of wheat was made available to all of Azerbaijan and neighboring countries (see Əliyev, 1974).

During 40-year scientific career, various conferences, symposia and distribution of articles in the form of 100 volumes of scientific papers, through the use of 10000, he revealed the true role of separate organs in grain filling (Əliyev et al., 1986). Jafar's works also contained their detailed studies on structural and functional organization of

səmələri istifadəsi strategiyasının işlənilib hazırlanmasında mühüm xidmətlərindən danışılır, fototənəffüs prosesi ilə bağlı nəticənin dünya elmi üçün böyük əhəmiyyəti göstərilir.

Məqalədə qeyd olunur ki, Azərbaycanda biologiya elminin yeni istiqamətlərinin yaradılması və əsaslı surətdə inkişaf etdirilməsi, bu istiqamətdə kadr potensialının formalaşdırılması, AMEA-nın Botanika İnstitutunun Bioloji məhsuldarlığın fundamental problemləri şöbəsinin bazasında Molekulyar Biologiya və Biotexnologiyalar İnstitutunun təşkil olunması da alimin adı ilə bağlıdır.

Akademik Cəlal Əliyevin üzvü olduğu yerli və beynəlxalq qurumlar, aldığı mükafatlar, Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisinin üzvü kimi fəaliyyəti də yazıda əksini tapıb.

Məqalənin sonunda qeyd olunur ki, böyük alim həyatdan köçsə də, onun elmdə əldə etdiyi fundamental və praktik nəticələr, qlobal problemlərin həlli yolunda göstərdiyi səylər və fotosintezlə bağlı beynəlxalq konfransların keçirilməsində təşkilatçılığı dünyanın hər yerində xatırlanacaq. Nüfuzlu jurnallarda, adətən, qlobal miqyasda tanınan görkəmli alimlərin xatirəsi anılır. Bu baxımdan "Phyosynthesis Research" jurnalında akademik Cəlal Əliyevə həsr edilən geniş məqalənin çap olunması alimin dünyada böyük nüfuz sahibi olmasını, onun şəxsiyyətinə olan hörmət, fotosintez prosesinin öyrənilməsində Cəlal Əliyev və onun yaratdığı məktəbin dünya elminə verdiyi töhfələrin Beynəlxalq Fotosintez Cəmiyyəti tərəfindən yüksək qiymətləndirilməsinin parlaq nümunəsidir.